

**ZAKRES WYMAGANEJ WIEDZY, OCZEKIWANYCH UMIEJĘTNOŚCI i WYKAZ  
POMOCNEJ LITERATURY NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH OLIMPIADY**

**JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO**

**dla uczniów szkół ponadpodstawowych, III etapu edukacyjnego**

**w roku szkolnym 2024/2025**

**Materiał leksykalny:**

**- obowiązuje na stopniu I (szkolnym), stopniu II (okręgowym), stopniu III (centralnym)**

1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania, społeczny i osobisty system wartości, autorytety, problemy etyczne);

2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania, przeprowadzka, architektura);

3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się - w tym uczenie się przez całe życie, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne, system oświaty);

4) praca (np. zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, praca dorywcza, kariera zawodowa, rynek pracy, warunki pracy i zatrudnienia);

5) życie prywatne (np. okresy życia, członkowie rodziny, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);

6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe - w tym diety, lokale gastronomiczne);

7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, finanse, promocja i reklama, korzystanie z usług - w tym usług bankowych i ubezpieczeniowych, reklamacja);

8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, awarie i wypadki w podróży, ruch uliczny, bezpieczeństwo w podróży);

9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);

10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu, pozytywne i negatywne skutki uprawiania sportu, problemy współczesnego sportu, sporty ekstremalne);

11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby - w tym choroby cywilizacyjne, ich objawy i leczenie, niepełnosprawność, uzależnienia, system ochrony zdrowia);

12) nauka i technika (np. ludzie nauki, odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz szanse i zagrożenia z tym związane, korzyści i zagrożenia wynikające z postępu naukowo-technicznego, współczesne środki przekazu i przetwarzania informacji);

13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, klimat, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, katastrofy ekologiczne, klęski żywiołowe, przestrzeń kosmiczna);

14) państwo i społeczeństwo (np. struktura państwa, wydarzenia i zjawiska społeczne, organizacje społeczne i międzynarodowe, podstawowe zagadnienia związane z polityką i gospodarką, problemy współczesnego świata, prawa człowieka, przestępczość, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe).

## **Materiał gramatyczny:**

**- obowiązuje na stopniu I (szkolnym), stopniu II (okręgowym), stopniu III (centralnym)**

**Uwaga!: Uczestników obowiązuje znajomość zarówno form jak i zasad użycia podanych w zakresie zagadnień gramatycznych**

- 1) rodzajnik określony, nieokreślony i nijaki;
- 2) liczebniki główne i porządkowe;
- 3) rzeczownik i przymiotnik;
- 4) stopniowanie przymiotników i przysłówków oraz konstrukcje porównawcze;
- 5) zaimki osobowe, zwrotne, dzierżawcze, wskazujące, względne, pytajne, wykrzyknikowe i nieokreślone, ilościowy;
- 6) zaimki osobowe w celowniku i bierniku (*complemento indirecto, complemento directo*);
- 7) przyimki i wyrażenia przyimkowe;
- 8) przysłówki częstotliwości, stopnia, miejsca, sposobu, czasu przeszłego i wyrażenia przysłówkowe;
- 9) spójniki współrzędne i podrzędne;
- 10) imiesłów czynny (*gerundio*) i bierny (*participio*);
- 11) bezokolicznik;
- 12) tryb oznajmujący (*indicativo*): *presente, pretérito perfecto, pretérito indefinido, pretérito imperfecto, pretérito pluscuamperfecto, futuro imperfecto, futuro perfecto*;
- 13) tryb łączący (*subjuntivo*): *presente, pretérito perfecto, pretérito imperfecto, pretérito pluscuamperfecto*;
- 14) tryb rozkazujący (*imperativo*);

- 15) tryb przypuszczający (*condicional simple y compuesto*);
- 16) peryfrazy werbalne (*perífrasis verbales*);
- 17) czasowniki wyrażające zmianę (*verbos de cambio*) np. *volverse*, *hacerse* i inne;
- 18) zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe;
- 19) zdania wyrażające życzenie (*desiderativas*), prawdopodobieństwo, przypuszczenie (*dubitativas*);
- 20) zdania bezosobowe z *se*;
- 21) zdania współrzędnie i podrzędnie złożone podmiotowe i dopełnieniowe (*sustantivas*), przydawkowe (*oraciones de relativo*), okolicznikowe: czasu (*temporales*), warunkowe (*condicionales*), przyczyny (*causales*), celu (*finales*), skutku (*consecutivas*), przyzwolenia (*concesivas*);
- 22) czasowniki *SER*, *ESTAR* i *HABER*;
- 23) strona bierna;
- 24) mowa zależna i zgodność czasów w trybie *indicativo* y *subjuntivo*;
- 25) łączniki spójności tekstu (*conectores del discurso*).

### **Przykładowe funkcje komunikacyjne:**

- 1) przedstawianie siebie i innych osób;
- 2) nawiązywanie kontaktów towarzyskich: rozpoczynanie, prowadzenie i kończenie rozmowy; podtrzymywanie rozmowy w przypadku trudności w jej przebiegu: np. prośenie o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie, upewnianie się, że rozmówca zrozumiał wypowiedź;
- 3) uzyskiwanie i przekazywanie informacji i wyjaśnień;
- 4) wyrażanie swoich opinii i uzasadnienie ich, pytanie o opinie, zgadzanie się lub niezgadzanie się z opiniami innych osób, komentowanie wypowiedzi uczestników dyskusji, wyrażanie wątpliwości;

- 5) wyrażanie i uzasadnianie swoich upodobań, preferencji, intencji i pragnień, pytanie o upodobania, preferencje, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składanie życzeń i gratulacji, odpowiadanie na życzenia i gratulacje;
- 7) zapraszanie i odpowiadanie na zaproszenie;
- 8) proponowanie, przyjmowanie i odrzucanie propozycji, zachęcanie, prowadzenie negocjacji;
- 9) prośenie o radę i udzielanie rady;
- 10) pytanie o pozwolenie, udzielanie i odmawianie pozwolenia;
- 11) ostrzeganie, nakazywanie, zakazywanie, instruowanie;
- 12) wyrażanie prośby oraz zgody lub odmawianie spełnienia prośby;
- 13) wyrażanie uczuć i emocji: np. radości, smutku, niezadowolenia, złości, zdziwienia, nadziei, obawy, współczucia;
- 14) stosowanie zwrotów i form grzecznościowych;
- 15) dostosowanie stylu wypowiedzi do sytuacji;
- 16) rozważanie sytuacji hipotetycznych;
- 17) wyrażanie pewności, przypuszczenia, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.

### **Wiedza o kulturze, geografii i historii Hiszpanii:**

**- obowiązuje na stopniu II (okręgowym: część pisemna i ustna), stopniu III (centralnym: część ustna)**

- 1) Geografia: podział administracyjny Hiszpanii, pasma górskie, najważniejsze rzeki, wody oblewające, wybrzeże, klimat, fauna i flora, parki i rezerwaty (*Parque Nacional de Doñana, Parque Nacional de Timanfaya, Parque Natural Cabo de Gata-Níjar*);
- 2) Ustrój polityczny Hiszpanii: podział władzy, aktualne partie polityczne, rodzina królewska;
- 3) Symbole państwowe: flaga Hiszpanii, herb, hymn;
- 4) Atrakcje turystyczne: Desierto de Tabernas, Toledo, Cartagena, Oviedo;

5) Święta w Hiszpanii: La Fiesta de los Patios (Kordoba, Andaluzja), Fiestas de San Mateo/Fiestas de la Vendimia (Logroño, La Rioja), Día de los Indianos (La Palma, Wyspy Kanaryjskie), Fiesta de la Virgen de Guadalupe (Guadalupe, Extremadura);

6) Kuchnia hiszpańska (historia potraw, składniki i sposób przyrządzania): cochinillo asado, tarta de Santiago, cocido madrileño, salmorejo, tapas, pimientos de Padrón, patatas a la riojana;

7) Słynni aktorzy i reżyserzy: Álvaro Morte, Dani Rovira, Juan Antonio Bayona, Isabel Coixet;

8) Sztuka Hiszpanii:

a) dziedzictwo kulturowe Wizygotów: np. kościoły San Pedro de la Nave (Kastylia i León), San Juan de Baños, (Kastylia i León), Santa Lucía del Trampal (Extremadura) oraz skarb z Guarrazar;

b) historia Hiszpanii w malarstwie historycznym XIX wieku: Antonio Muñoz Degrain, *La conversión de Recaredo*, Francisco Pradilla y Ortiz, *La rendición de Granada* oraz *Doña Juana la Loca*, Eduardo Rosales Gallinas, *Isabel la Católica dictando su testamento*;

9) Wizygocki podbój Półwyspu: przyczyny podboju *Hispanii*, ustanowienie Królestwa Toledańskiego, zjednoczenie Półwyspu przez króla Leowigilda, konwersja Rekkareda na katolicyzm;

10) Habsburgowie w Hiszpanii: Filip Piękny i Joanna Szalona jako spadkobiercy korony hiszpańskiej, Karol Habsburg na hiszpańskim i cesarskim tronie, polityka wewnętrzna i zewnętrzna Karola, zamorskie podboje (Hernán Córtes oraz Francisco Pizarro), abdykacja Karola i podział terytoriów;

11) Kolonie hiszpańskie w XIX w.: rozwój plantacji trzciny cukrowej, tytoniu i kawy w koloniach hiszpańskich, relacje kubańsko- hiszpańskie (głównie katalońskie) i fenomen *indianos*, przykłady słynnych *indianos*, np. Antonio López y López, Joan Güell i Ferrer i jego syn Eusebi Güell – mecenas Antoniego Gaudíego.

## Wiedza o kulturze, historii, geografii Kuby:

- obowiązuje na stopniu II (okręgowym: część pisemna i ustna), stopniu III (centralnym: część ustna)

1) Geografia: podział administracyjny Kuby, ukształtowanie powierzchni, wody oblewające, wybrzeże, klimat, fauna i flora;

2) Ustrój polityczny Kuby: podział władzy, flaga Kuby, symbole narodowe;

3) Atrakcje turystyczne: Hawana, Trinidad i *Valle de los Ingenios*; Ruta del Tabaco (*Pinar del Río*);

4) Cuda przyrody: rezerwat biosfery *Ciénaga de Zapata*, plaża *Playa Girón* w Zatoce Świń, parki narodowe: *Parque Nacional Viñales*, *Parque Nacional Jardines de la Reina*;

5) Tradycje i święta kubańskie: fenomen *Santerfí*, *Carnaval de Santiago de Cuba*, *Virgen de la Caridad del Cobre* - patronka Kuby, jej historia i święto;

6) Kuchnia kubańska (historia potraw, składniki i sposób przyrządzania): *ropa vieja*, *moros y cristianos* (znane również jako *congrí*), *yuca con mojo*, *tamales cubanos*, *plátanos maduros*, *batido de trigo*;

7) Sztuka Kuby: malarstwo: *Amelia Peláez*, *Wifredo Lam*, rzeźba: *José Villa Soberón*;

8) Słynne postacie Kuby: *José Martí* i jego rola w wojnie o niepodległość Kuby, *Che Gwara* – symbol walki i oporu oraz ikona popkultury, *Alejo Carpentier* – prekursor realizmu magicznego oraz badacz synkretyzmu muzycznego w Ameryce Łacińskiej;

9) Tańce i muzyka kubańska: *mambo*, *rumba*, *habanera*, *salsa*, fenomen *Buena Vista Social Club*;

10) Stosunki kubańsko-amerykańskie:

a) wojna hiszpańsko- amerykańska w 1898 roku: przyczyny, przebieg, konsekwencje (*Traktat Paryski*, *Platt Amendment* i prawo USA do interwencji w sprawy Kuby, baza w *Guantánamo*);

b) upadek reżimu Fulgencia Batisty zerwanie stosunków dyplomatycznych z USA, emigracja Kubańczyków do USA: społeczność kubańska w Miami;

c) inwazja w Zatoce Świń w 1961 roku: przyczyny, przebieg, konsekwencje;

d) stosunki kubańsko- amerykańskie od czasów prezydentury Baracka Obamy;

11. Fidel Castro i jego czasy: Rewolucja Kubańska (1953-1959), ustanowienie systemu socjalistycznego w państwie, nacjonalizacja przemysłu i banków oraz reformy: rolna, edukacji i systemu opieki zdrowotnej, relacje z Che Gevarą, sytuacja Kuby na arenie międzynarodowej: zerwanie stosunków z USA i zacieśnienie relacji z ZSRR, przekazanie władzy bratu Raulowi Castro.

### **Literatura hiszpańska (jedna lektura do wyboru):**

#### **- obowiązuje na stopniu III (centralnym: część ustna)**

1. Cercas, J. (2019). Soldados de Salamina. Barcelona: Reservoir Books.  
wyd. polskie: Cercas, J. (2005). Żołnierze spod Salaminy. Warszawa: W.A.B.
2. Mihura, M. (1999). Tres sombreros de copa. Madrid: Espasa Calpe.  
Inscenizacja w j. polskim: Mihura, M. (1996). Trzy cylindry- Teatr Telewizji, sztuka w reżyserii Leny Szurmiej.

### **Literatura kubańska (jedna lektura do wyboru):**

#### **- obowiązuje na stopniu III (centralnym: część ustna)**

1. Carpentier, A. (2014). Los pasos perdidos. Madrid: Alianza Editorial.  
wyd. polskie: Carpentier, A. (2018). Podróż do źródeł czasu. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
2. Cabrera Infante, G. (1995). Delito por bailar el chachachá. Madrid: Ediciones Alfaguara SA.



wyd. polskie: Cabrera Infante, G. (2009). *Moja wina, bo tańczyłem cza-czę*.  
Warszawa: Wydawnictwo Muza.

**Zagadnienia w języku hiszpańskim na część ustną dla II i III stopnia wraz z przykładowymi pytaniami zostaną zamieszczone w zakładce II Stopień po I stopniu Olimpiady.**

## **Bibliografia**

### **Leksyka i Gramatyka**

Podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego w szkołach ponadpodstawowych.

Bellver Roses, V, San Andrés Monjas, M.C. (2010). *¡Viva el vocabulario! B1/B2*. Pinto: enClave.

Castro, F. (2006). *Uso de la gramática española (elemental, intermedio, avanzado)*. Madrid: Edelsa.

Castro Viúdez, V, Díaz Ballesteros, P. (2006). *Aprende Gramática y vocabulario 1,2,3,4*. Madrid: SGEL.

Cerrolaza Gili, P. (2005). *Diccionario práctico de gramática*. Madrid: Edelsa.

Encinar, A. (2003). *Uso interactivo del vocabulario*. Madrid: Edelsa.

Granger, C, Plumb, J. (1997). *La gramática da juego*. Madrid: Heinemann.

Hernández Mercedes, M.P. (2006). *Para practicar el Indicativo y el Subjuntivo*. Madrid: Edelsa.

Prada, M, Salazar, D., Molero, C.M. (2012). *Uso interactivo del vocabulario y sus combinaciones más frecuentes*. Madrid: Edelsa.

Pinilla R., Acquaroni R. (2002). *¡Bien dicho! Ejercicios de expresión oral*. Madrid: SGEL.

RAE. (2021). *Diccionario de la Lengua Española*. Madrid: Espasa Calpe.

RAE. (2009). *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe.

Sandor. L. (2004). Tiempo para practicar los pasados. Madrid: Edelsa.

### **Wiedza o kulturze, geografii i historii Hiszpanii**

Barton, S. (2011). Historia Hiszpanii, Warszawa: Książka i Wiedza.

Brandi, K. (2016). Cesarz Karol V. Powstanie światowego imperium, Oświęcim: Wydawnictwo Napoleon V.

Brouwer J. (1991). Joanna Szalona. Warszawa: PIW.

Diaz del Castillo, B. (1962). Pamiętnik żołnierza Korteza, czyli prawdziwa historia podboju Nowej Hiszpanii, Łódź: Wydawnictwo Łódzkie.

Fernández Álvarez, M. (2003), Cesarz Karol V, Warszawa: PIW. 2003.

García de Cortázar F., González Vesga J. (2000). Breve historia de España. Madrid: Alianza Editorial.

Klonowski, M.M. (2015). Juan Carlos de Borbón y Borbón i jego rola w transformacji ustrojowej w Hiszpanii. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Miłkowski T., Mackiewicz P. (2009). Historia Hiszpanii. Warszawa: Ossolineum.

Mularska-Andziak L. (1994). Franco. Warszawa: Puls.

Preston, P. (2015). Franco: Caudillo de España. Barcelona: Debate.

Quesada S. (2005). Historia del Arte de España e Hispanoamérica. Madrid: EDELSA.

Tamames R., Quesada S. (2001). Imágenes de España. Panorama de la formación de España y de las culturas hispánicas. Madrid: Edelsa.

Valdeón Baroque J. et al. (2004). Historia Hiszpanii. Kraków: Universitas.

Abrantes R. et al. (2006). Arte español para extranjeros. Donosti: Nerea

Cortes M. M. (2003). Guía de usos y costumbres. Madrid: Edelsa.

Fusi, J. P. (1999). Un siglo de España: La cultura. Madrid: Pons.

Quesada S. (2002). Curso de civilización española. Madrid: SGEL.

Ribas Casasayas A. (2005). Descubrir España y América Latina. Génova: CIDEB.

VV.AA. (2003). Ventana a la Civilización: cultura y tiempo libre. Milán: La Spiga Modern Languages.

VV.AA. (2005). Ventana a la Civilización: tradiciones, fiestas. Milán: Las Spiga Modern Languages.

<https://www.senado.es/web/conocersenado/arteypatrimonio/obrapictorica/fondohistorico/index.html>

### **Wiedza o kulturze, geografii i historii Kuby**

Chang-Rodríguez E. (2000). Latinoamérica: su civilización y su cultura. Boston: Heinle & Heinle.

Che Guevara E. (2006), Moja Rewolucja. Kraków: Mireki.

Dzienniki motocyklowe (2004), reż. Walter Salles.

Gawrycki, M., Bloch, N. (2010). Historia państw świata XX i XXI wieku. Kuba. Warszawa: Wydawnictwo TRIO.

Galeano E. (2022). Otwarte żyły Ameryki Łacińskiej. Warszawa: Wydawnictwo Filtry. (Galeano E. (2004). Las venas abiertas de América Latina. México: Siglo XXI Editores, S.A. de C.V.)

Kurlansky M. (2021). Hawana, podzwrotnikowe delirium. Warszawa: Wydawnictwo Czarne.

Mroziewicz K. (2011). Fidelada. Poznań: Zysk i S-ka.

Olszycki M. (2020). Świat kolonialny Ameryki Łacińskiej. Sztuka, Bóg, społeczeństwo. Warszawa: PWN.

Reichert R. (2021). Od Cortésa do Bolívara. Zarys dziejów wojskowych w hiszpańskiej Ameryce kolonialnej. Warszawa: PWN.

Sánchez Y. (2010). Cuba libre. Notatki z Hawany. Warszawa: Wydawnictwo W.A.B.

Szabłowski, W. (2019). Jak nakarmić dyktatora. Warszawa: Wydawnictwo W.A.B.

Szyndler J. (2018). Kuba-Miami. Ucieczki i powroty. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.

Quesada S. (2001). Imágenes de América Latina. Manual de historia y cultura latinoamericanas. Madrid: Edelsa.